

Gospodar in gospođinja

LETO 1934

5 DECEMBRA

STEV 49

Vrtno orodje

Z golimi rokami kaj malo opravimo v vrtu. Kvečjemu kaj malega oplevenjo (pa samo enoletni plevel, ki se da rad spuliti), ali kaj posejemo, potaknemo čebulek, česen, ali kako posamezno debelejšo seme. Za vsa druga raznovrstna dela v vrtu pa potrebujemo primerno orodje.

Ze staro pravilo pa veleva, da je zima pravi čas za pripravo in popravo vsakršnega kmetijskega orodja, ki se rabi samo čez leto v dobi vegetacije. To velja še prav posebno za vrtno orodje.

Ko opravimo zadnja dela v vrtu, zberemo vse orodje in ga znosimo nekam v notranjost hiše, kjer je toliko toplo, da je v moči delati tudi ob hujšem mrazu. Še ugodneje pa je seveda, ako imamo v hiši delavnico, kjer lahko kurimo.

Najprej pregledamo vse železne dele vrtnega orodja, v koliko so se čez leto obrabili, pokvarili, zlomili, zgubili itd. Kar je še v dobrem stanu brez poprave, skrbno osnažimo in namažemo s kako ceneno mastjo, ki varuje železo pred rjo. Vse drugo, kar je količkaj pokvarjeno, topo, obrabljeno, dajmo kovaču, da popravi, poostri ali podstavi. Dele, ki so popolnoma nerabni in jih tudi popraviti ni mogoče, vrzimo med staro železo in kupimo nove. Zlasti bi opozorili na novodobno vrtno orodje znamke Wolf, ki je jako priročno in s katerim se dela mnogo hitreje, bolje in z manjšim trudom. Če ne drugega, vsaj triroglijati rahljaj, ki je bil svojčas opisan tudi že v »Gospodarju«, bi moral biti v rabi na vsakem dobro urejenem vrtu. Če z njim pametno ravnamo, ga ne izrabimo vse življenje. (Vse Wolfovo orodje ima v zalozi Kmetijska družba v Ljubljani.)

Ko na ta način opravimo železne de-

le orodja, se lotimo lesenih: ročajev, toporišč, sadilnih klinov, količev za vrtno vrvico itd. Kar je nerabnega, vržemo v drva in naredimo novo, kar je pa še za rabo, osnažimo in vsaj enkrat prepleskamo s kako oljnato barvo, na pr. z rumenno ali z oranžno. To stane malenkost denarja in malce truda, pa je na vse strani jako koristno. Pobarvani leseni deli orodja so dokaj trpežnejši nego nepobarvani; na zunaj kažejo rednost in solidnost; če tako orodje posodimo, ga laže dobimo nazaj, ker se že od daleč loči od sosedovega, ki ni nič pobarvano ali pa z drugo barvo. Še boljše se leseni deli varujejo pred zamenjavo, ako imajo vžgane začetnice gospodarjevega imena. Pobarvano in še z žigom zaznamovano orodje je tudi bolj varno pred tatovi.

Vsak gospodar in odrasel fant bi moral znati izdelati razna toporišča za sekire, lopate, grabljišča in trdno nasaditi imenovano orodje. Sploh je zelo potrebno, da znamo narediti vse lesene dele pri vrtnem orodju. To ni nikaka umetnost in tudi posebnih priprav za to ni treba. Nekaj mizarskega ali kolarskega orodja bi pa itak moralo biti pri vsaki hiši. Kdor se že izmlada priuči ročne spretnosti, da pri orodju, zlasti kar je lesenega, vse sam popravi in obnovi, si prihrani vse življenje lepe denarce, ki bi jih moral sicer izdati rokodelcem. Količkaj bolj izvežban vrtnar, ki ima vsaj najpotrebnejše orodje, si bo čez zimo sam napravil grablje, priročne kline za sajenje, kline za vrtno vrvico, pa tudi samokolnico in še marsikaj drugega.

S posebno pozornostjo pregledmo zalivače (škropilnice za zalivanje) in pršilke za modro galico in druga sredstva za zatiranje škodljivcev in za obrambo

pred boleznimi. To zelo drago posodje je treba še posebno varovati pred pokvarjenjem. Zalivače, ki ne drže, dajmo kleparju, da jih popravi, potem jih pa zunaj in znotraj popleskajmo z oljnato barvo. Tako jih za dalje časa obvarujemo pred rjo; zlasti je pleskanje neogibno potrebno, ako so slabo pocinkane in sili že povsod rja na dan.

Pršilke temeljito osnažimo, zlasti znotraj po ceveh, da ne zastane v njih in po zaklopnih kaka jedka tekočina, ki bi utegnila razjedati kovinske dele. Če treba, jih izmijmo in izbrizgajmo z vročo vodo in s sodo in nazadnje splaknimo z mrzlo, čisto vodo. Zunaj jih odrgnimo s kakim praškom za kovine, da se svetijo kakor nove.

Vrtno vrvice prav dobro presušimo, narahlo navijmo na kline in obesimo kam od tal, da čez zimo ne sprhne.

Pregleda in poprave potrebujejo čez zimo tudi okna za tople grede. Ubite šipe nadomestimo s celimi in nazadnje prepleskajmo okovje z oljnato barvo. Dokler jih ne rabimo, naj bodo shranjene na suhem pod streho.

Čez zimo popravimo zaboje za zemljo, posode (lesene) za razne rastline. Seveda, komur ni težko za denar, bo dal delati tako posodje iz hrastovine sodarju. Taka posoda je pa jako draga. Tudi iz 20 mm debelih dil iz mehkega lesa se napravi prav lepa posoda, ki je tudi razmeroma trpežna, ako jo znotraj obžgemo, zunaj pa popleskamo. H.

Najcenejše gradivo na kmetiji

Marsikateri kmečki gospodar bi si rad postavil novo gospodarsko poslopje, hlev, svinjak, kurnik, skedenj ali kaj sličnega, pa se boji stroškov za gradbeni material. Kamenje, če ga mora kupiti, opeka, strešniki, vse je za kmeta danes predrago, ker so mu dohodki kmetije tako pičli. Izposoditi si pa (k sreči) ni kje, ker so posojilnice brez gotovine. Iz teh razlogov ostaja mnogo v resnici potrebnih zgradb neizvedenih v škodo živini in gospodarju, četudi so obrtniki in delavci po deželi danes ta dan že precej poceni, ker jih je preveč in imajo le malo zaslužka. Zlasti svinjaki in kurniki so marsikje potrebni obnove, kajti v starih, večinoma vlažnih in mrzlih prostorih se tako prašiči kakor kokoši slabo počutijo, počasi opitajo, oziroma malo nesejo.

Vzlie temu bi si marsikateri kmečki gospodar veliko pomagal z domačim gradivom, v kolikor mu je na razpolago brezplačno, oziroma si ga lahko pridobi z nekoliko delom in trudom. Kdor ima na pr. na lastnem posestvu dobro kameenje, si ga izkoplje in pripravi z domačimi delavci ob času, ko ni drugega dela. Toda kamenja ni povsod; več je posestev z gozdovi, ki imajo še bolj primer-no gradivo. Sedaj v zimskem času si go-

spodar lahko naseka potreben les, ga obteše in spravi za nameravano poslopje. Doma pripravljen gradbeni les je najcenejše gradivo za kmečke stavbe.

S takim lesom je treba pa pravilno postopati. Večina naših kmetov zna že pravilno z njim ravnati v gozdu in doma. Mnogo pa je še takih, ki so preveč malomarni in puste posekano drevje neobeljeno med okleščenimi vejami, da se ga oprijemlje goba in plesnoba. Mnogokrat čaka v gozdu še na lubadarja, ki se v njem zaredi in okuži še ostali gozd. Posekan les je takoj oklestiti, obeliti in ob prvi priliki spraviti iz gozda. Potem ga je zložiti na zračen prostor pod krov, kjer se suši do porabe, kajti za lesene stavbe bodi les dovolj suh.

Pri nas je še vedno razširjeno napačno mnenje, da so lesene stavbe kratkotrajne. To ne odgovarja izkušnjam. Po drugih državah, kjer imajo mnogo gozdov, so hiše po deželi večinoma lesene. In te trajajo skoraj prav tako dolgo kakor kamnite, če so pravilno zgrajene. Lesene stavbe imajo mnogo prednosti pred kamenitimi ali iz opeke; zlasti so suhe, pozimi tople, poleti hladne. Tako so tudi leseni hlevi popolnoma suhi in za živino zdravi, zato najdemo v njih najlepšo živino. Nič manj prikladni so

svinjaki in kurniki. Tudi za seno in žito je najboljša lesena shramba.

Najbolj priljubljen je les za svinjake, ker potrebujejo prašiči v svojih prostorih pozimi toplo, poleti hladno ozračje. To so naši predniki dobro vedeli, ker so jih postavljali samo iz lesa; šele zadnjih trideset let so se pri nas razširili betonski, kamniti in iz opeke. Da ni bilo to vedno v korist prašičereji, vedo najbolje tisti gospodarji, ki so imeli z njimi slabe izkušnje. Sicer nočemo trditi, da so vsi zidani svinjaki slabi. Če so pravilno zgrajeni, se tudi v njih prašiči dobro počutijo. V današnjih za kmeta tako hudih časih je pa malokdo v slanju si take zgraditi, ker so — predragi.

Današnji kmet je prisilno navezan na štednjo, vzlic temu ne sme zanemariti svojih gospodarskih poslopij, ker so ta za uspevanje njegove živine in za donos kmetije neobhodno potrebna. Če je torej kako gospodarsko poslopje potrebno obnove, ne sme čakati boljših časov, ampak naj si jih zgradi že sedaj, toda iz domačega gradbenega materiala, ki mu ga do poseslvo samo.

Razen lesa ima kmetija tudi **rženo slamo** — škopo za kritje streh. Ni je boljše strehe kot je slamnata. To je že stara izkušnja. Zal, da se vedno več iz-

gubljava, ker se jim protivijo zavarovalnice proti požarom; zato je vedno manj starih krovcev, ki znajo pravilno pokriti streho s škopo. Tam, kjer imamo veliko opraviti z ognjem, taka streha seveda ni posebno priporočljiva; vendar na hlevih, svinjaki, skednjih in kurnikih se prav dobro obnese.

Imamo tudi pri nas kraje, kjer nimajo niti primerne stavbenega lesa niti kamenja, pač pa mnogo slame in ilovice. Tudi iz blata se dajo zgraditi uporabna poslopja. Ilovica, pomešana s slamo-rezanico, da dobro steno, ko se osuši, če je le dobro silačena in zbita. Taka poslopja so poceni in, če so pravilno zgrajena in od zunaj dobro ometana in pobeljena, izgledajo kakor zidana. So zelo poceni in tudi dovolj trpežna, za vsako vrsto živine so prav primerna.

Kmečki gospodarji, ki so prisiljeni sedaj graditi gospodarska poslopja, pa nimajo dovolj sredstev za dragi gradbeni material, naj si prej dobro premislijo, katere vrste gradivo bodo uporabili, da pridejo ceneje do stavb in se ne zakopljejo v dolgove. Domača gradiva so najcenejša, nakupijo se naj tuja samo v toliko, kolikor je nujno potrebno za trpežnost stavbe.

Plemenske svinje

Pri nas se često dogaja, da držimo plemensko svinjo samo za eno ali največ dve gnezdi mladičev, nakar jo že izločimo iz plemenske reje, jo spitamo in zakoljemo. To bi bilo pravilno in opravičeno edino le tedaj, ako imamo opraviti s svinjo, ki ni primerna za plemensko rejo. Je pa živinorejsko zelo napačno in ni prav nič gospodarsko, če spravimo prezgodaj pod nož takšno plemensko svinjo, ki je dobrega pokolenja in dobrih lastnosti sploh ter je svojo plemensko vrednost kolikor toliko že izpričala s svojimi dotedanjimi mladiči prvega in drugega gnezda.

Dokaj težko je priti do take plemenske svinje, ki odgovarja zahtevam plemenske reje. Če pa se nam je enkrat

posrečilo priti do dobre plemenske svinje, potem jo je treba ohraniti čim dlje časa za plemenitev in razplodbo, da se njena reja za pleme tako tudi res izplača. Saj moramo največkrat za mlado svinjko iz dobre plemenske reje šteti več denarja ob njenem nakupu, kakor pa za navadnega enako težkega pujska na trgu. Prave plemenske svinje pridejo pogostokrat tudi predrage, če jih rabimo za plemenitev prekratek čas. Vzreja plemenske svinje je namreč do prve skotitve ali prvega gnezda mladičev najdražja, ker za poznejša gnezda rabi plemenska svinja le še vzdrževalno krmo, ki je potrebna za nje redno življenje in popolnoma zadostuje od odstave pujskov pa malo-

dane do prihodnje skotitve ter je v primeri z vzrejno krmo v prvem letu poceni.

Vsi takšni prašičjerejci, ki redno izločujejo svoje plemenske svinje že po prvem ali drugem gnezdu iz plemenske reje, se tudi ne morejo prištevati med prave prašičjerejce. To pa ne zategadelj, ker je za nje nabava res dobrih plemenskih svinj predvsem predraga. Tudi jih že vedno poprej odpravijo iz plemenske reje, ko pa so se mogli povsem prepričati o njih plemenski vrednosti in sposobnosti. To pa še zlasti tedaj, ako jim niso bile znane lastnosti staršev kake plemenske svinje. V takem slučaju je mogoče spoznati pravo plemensko vrednost svinje šele, ko so njeni mladiči že dorasli za plemensko uporabo. Prav lahko se namreč pripeti, da se potomstvo te ali one svinje posebno odlikuje po svojih dobrih lastnostih. Radi bi prišli še do več takih živali po isti svinji. Je pa to nemogoče iz edinega vzroka, ker je bila dotična svinja prezgodaj izločena iz plemenske reje.

Zato ravnamo edino prav, ako dobro plemensko svinjo ohranimo dolgo za plemensko rejo. Od res dobre plemenske svinje lahko dobimo in se tudi izplača dobiti osem do deset in v posameznih slučajih tudi več gnezd mladičev, ne pa samo eno ali dve. Saj lahko ostane plemenska svinja pri pravilni negi in krmljenju povprečno do osmega leta sposobna za plemensko rejo. Da se dajo dobre plemenske svinje res dolgo in uspešno ohraniti za pleme, o tem se je mogoče tudi pri nas prepričati po prašičjerejskih središčih in vzgajališčih, ki so pri večjih posestnikih in na nekaterih banovinskih zavodih. Tudi pride plemenska svinja šele po drugem gnezdu do svoje polne plemenske vrednosti. Čim večkrat namreč ima svinja mladiče, tem spretnejša je pri njih vzreji, tem boljše jih tudi doji, ker se njene mlečne žleze dobro razvijejo.

Zelo je razširjeno ponekod mnenje, da postane meso svinje z vsakim gnez-

dom mladičev manj vredno. Glede tega lahko rečemo, da tudi meso svinje, ki je imela samo enkrat ali dvakrat mladiče, se ne dá primerjati in tudi ne uporabiti v isti namen, kakor meso spitanih mladih prašičev za meso. Meso iz plemenske reje izločenih mlajših ali starejših svinj se pa da vedno še prav s pridom izrabiti v domačem gospodinjstvu. Tudi ne more prihajati več toliko v poštev za gospodarski dohod nos meso takšne plemenske svinje, ki je nam dala že veliko mladičev z dobrimi lastnostmi. Plemenska vrednost take svinje ponajveč že sama odtehta tudi vrednost mesa.

Kakor vidimo, ni torej prav nobena tako tehtnega vzroka, ki bi mogel povsem opravičiti le kratko uporabo dobrih plemenskih svinj za plemensko rejo, kakor hitro se to ne tiče nesposobnosti svinje same za takšno rejo. Izrabimo torej dobre plemenske svinje pravilno za plemensko rejo. Ne začni mo jih rabiti prezgodaj za pleme, pa tudi ne prenehajmo prezgodaj z njih uporabo za pleme.

Kar velja za dobro plemensko svinjo, velja še toliko bolj tudi za dobrega plemenskega merjaseca. Tudi tega skušajmo vedno ohraniti čim dlje časa za plemenitev, ker le potem se izrabi in izplača njegova plemenska vrednost.

g Mariborski prašičji sejem 30. nov.
Pripeljali so kmetje samo 127 prašičev in od teh so prodali 46 rilcev. Cene so bile precej nizke in sicer: mladi prašiči 5—6 tednov stari 50—70, 7—9 tednov 80—90, 3—4 mesece 120—150, 5—7 mesecev 200—250, 8—10 mesecev 300—360, 1 leto stari 500—580 Din. 1 kg žive teže 5—7, mrtve teže 7—9 Din.

g Ptujski prašičji sejem 28. nov.
Na sejmu so pripeljali 85 prašičev in 178 svinj, skupaj 263 ščetinarjev, od katerih so odprodali 57 glav. Naravno, da so bile tudi cene neizpremenjeno nizke ter so dosegli za kg žive teže: debeli prašiči 5.50—6, pršutarji 4.50—5.50, prašiči za pleme 200—650, pujski mladi od 75—150 Din glava.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Kako ravnamo s pleteninami

Rade jih nosimo, ker so tople, mehke in se ne mečkajo. Ravnanje pa moramo z njimi prav skrbno, da bodo izgledale lepo.

Velika napaka je, če pletenine (pletene jopice) obešamo na obešalnike. Raztegnejo se ter dobe grde izbokline. Moramo jih položiti, še bolje je, če jih zavijemo v tkanino (brisača, ruta, majhna rjuha).

Kadar jih nosimo, moramo paziti, da žepov ne nabašemo z vsem mogočim (kvečjemu robec). Žepi, ki se raztegnejo, štrle kakor mošnje, čeprav so prazni. Pod vsaki gumb pri pleteni jopici prišijemo na notranji strani še en prav tako velik gumb. Kaj radi se cefrajo robovi na rokavih. Te popravimo tako, da z volno iste barve kot je rokav prikvačkamo eno vrsto majhnih stebričkov. Tak rob je lep, a se da tudi večkrat obnoviti. Pletenine, ki so na komolcih postale tanke in redke, podpletemo v istem vzorcu, ali pa kar z »desnimi« zanjkami, nato pa ta del skrbno zlikamo čez mokro cunjjo, da se lepo uravna. Če pa je pletenina kjerkoli že raztrgana, jo popravimo tako, da na takšno mesto položimo mokro cunjjo, nanjo pa vroč likalnik, ne da bi ga premikali.

Praden se usedemo, bi morali pletena krila potegniti vedno malo navzgor, da se kolena ne bi utisnila za stalno, kar je grdo. Pleteno krilo, ki se je po pranju skrčilo, podaljšamo zgoraj s primernim pasom, ki naj bo iz tankega, priležnega blaga.

Sedaj pa pranje! Pletenine namočimo v hladni milnici, jih samo gnetemo (stiskamo) — nikar mencati, ali pa ožeti na vso moč, kakor predpasniki! Izperemo pa jih v mlačni vodi. Ko jih jemljemo iz vode, jih ne smemo zgrabiti samo na enem koncu, temveč ves

kos hkratu z obema rokama. Samo stiskamo jih, da se ocedi dobršen del vode. Nato pa jih položimo na čisto rjuho, razprostremo v obliki, kakršno bi rade dosegle ter pustimo tako posušiti.

Pletena obleka greje samo takrat, če je čista. Kosmate jopice pa po pranju — ko so suhe — razkuštramo na vnanji strani z ostro krtačo. B. D.

KUHINJA

Ocvrt grah za na juho. Testo napravim kakor za žlinkrofe. Troje jajc in malo mleka prav dobro zmešam. V mešanico vsujem toliko moka, da je testo mehko in tekoče. Ko še prav dobro stepem, je testo pripravljeno za cvrenje.

Vprecej široki ponvi razbelim mast ali maslo. V zajemačo s precej velikimi luknjami vliвам testo in kapam v razbeljeno mast. Kapam toliko testa, da je površina masti napolnjena z grahki. Ko so ti grahki zarumenjeni, jih pobiram z masti, denem na krožnik ter kapam zopet druge v mast. Ko so vsi grahki lepo rumeno ocvrti, jih stresem v skledo za juho in polijem z vrelo juho.

Juha iz telečje glave. Telečjo glavo skuham v slani vodi. Nekoliko ohlajeni pobrem kosti in jo zrežem na podolgaste rezine. Prežganje napravim iz osem dekagramov masti in šest dekagramov moka. Za duh pridenem drobno zrezanega peteršilja in vejico majarona. Prežganje zalijem s kropom in osolim. Ko nekaj minut vre, pridenem rezine in malo popopram. Kot zakuha mi služi v poletju zelen grah ali karfijola, v jeseni pa na masti oprazene gobice. Tudi opečen kruh je primerna in dobra zakuha.

Lovska pečenka. Za to rabim trojno meso: goveje, telečje in svinjsko, vsakega po en četrt kilograma. Vse meso dobro sesekljam ali zmeljem. Sesekljan osolim, pridenem eno celo jajce, tri

namočene in ožete žemljice, malo se-sekljanega zelenega petršilja, eno osnaženo in pretlačeno sardelo in precej na masti zarumenele drobno zrezane čebule. Ko je vse dobro premešano, naredim podolgasto klobaso, jo povrh potresem malo z moko ter spečem na masti v pečici. Ako se mast preveč posuši, prilijem malo juhe. Med pečenjem večkrat polivam s tem sokom pečenko.

Jabolka v haljici. Nekaj bolj drobnih kislih jabolk olupim in zrežem vsako na štiri koščke. Te koščke prekuham v oslajeni vodi. Koščki morajo ostati celi. Masleno testo precej tanko razvaljam ter zrežem s koleščkom na štrikotnjake. Na sredo vsake haljice denem malo marmelade in košček jabolka. Vse štiri ogličke dvignem, pritisknem skupaj in pripnem z dišečimi klinčki. Pekačo pokrijem s snažnim papirjem in pokladam tako oblečena jabolka na pekačo, posmažem površino z raztepenim jajcem ter spečem v vroči pečici. Ko se neha testo peniti, so haljice pečene. Še gorke potresem s sladkorjem. Namesto jabolk mi služijo lahko različni nadevi: orehov, lešnikov ali mandeljev. — Za posamezno haljico rabim žličico nadeva.

Med za srce in za drugo

Če blede ljudje uživajo med skozi 6 tednov, dobe sveža lica. Med glavnimi jedmi (t. j. pred kosilom in pred večerjo) naj bi popili skodelico mleka, ki smo mu primešali žlico medu.

Med je staro zdravilo za kašelj in hripavost: po požirkih v vroči vodi z limono. Neprecenljive vrednosti pa je za srce in proti zaprtju.

Majhnim otrokom ga dajemo v mleko. Najprej samo toliko, kakor je veliko eno koruzno zrno, polagoma pa stopajujemo do ene žlice. A mati, ki je med nosečnostjo in po porodu uživala med, se bo veselila nad krepkim dojenčkom.

V kuhinji rabimo med za začimbo, vedno pa šele takrat, ko postavimo jed

na mizo. (Pri poticah pa to ne bo držalo!) Jedi, pripravljene z medom, so nasitljive, a sitost tudi drže.

Nekaj pa vam povemo na uho: Ni je za lepoto boljše »žavbe« od medu. Bodisi, da se mažemo z njim, ali pa da ga uživamo. B.D.

Jajca s tenko lupino

Pozimi ali proti spomladi nam začnejo včasih nesti posamezne kokoši jajca s tenko lupino ali celo z mehko lupino. Jajca s tenko lupino počijo že pri vsakem lahkem udarcu ali pritisku, radi česar takšna jajca niso primerna za kupčijo. Tudi ne prenesejo dobro daljšega prevoza. Ako takšna tenkolupinasta jajca kuhamo, tudi kaj rada počijo.

Vzroki tenko- in mehkolupinastih jajc so lahko različni. Med temi je lahko tudi ta, da je v hudi kokoši premalo apna. V jajčji lupini je 95 odstotkov apna. Dokler se kokoši lahko gibljejo in pasejo zunaj na prostem, dobijo za tvorbo jajc navadno dovolj take hrane, v kateri je tudi zadosti apna za napravo jajčje lupine. Vse drugače pa je v tem oziru pozimi, ko kokoši ne morejo ven na prosto radi neugodnega vremena, mraza in snega. Ostati morajo v kurniku, kjer so popolnoma odvisne od hrane, ki jim jo vsak dan pokladamo. Zato se le premnogokrat zgodi, da ni v pokladani krmi dovolj apna. Včasih pa skrbimo za zadostno množino apna v kokošji krmi, pa kljub temu nesejo jajca z nenormalno lupino. Temu ni krivo potem morda samo pomanjkanje apna, pač pa tudi pomanjkanje vitaminov. Potem moramo vse krmljenje preusmeriti tako, da bo v krmi dovolj apna in vitaminov. Te dobijo kokoši poleti največ v zeleni krmi in paši. Pozimi nadomestimo poletno zeleno krmo in pašo s pokladanjem sirove krmske pese, korenja, svežih storžev od zeljnatih glav itd. Apno pa jim nudimo s pokladanjem klajnega apna, fino zdrobljene zdrave in čedne zidne sipine ter dobro posušenih in fino

zdrobljenih jajčjih lupin. Zidno sipino denemo v poseben plitev odprt zaboj ali pa jo potrosimo obenem z žitnim zrnjem pod nastilj v kurniku, kjer kokoši lahko čez dan pridno grebejo in brskajo in si iščejo raztrošeno zrnje in zidno sipino. Klajno apno, zdrobljeno kreda ali prav fino v prah zdrobljene jajčje lupine pa primešavamo med vsakdanjo mehko krmo, ki jo naj sestavljajo kuhan ali parjen krompir, kislo posneto mleko, otrobi, žitni zdrobi, zrezana posušena mlada detelja itd. Nadomestila za poletno zeleno krmo pa dajajmo kokošim še posebej. Krmsko peso ali korenje lahko pritrdimo

kje ob kurnikovi steni (ali jih obesimo), tako da jih kokoši lahko dosežejo in poljubno kljuvajo in žrejo.

Le s takšnim krmljenjem in krmo, v kateri ne primanjkujejo apno in vitamini, je mogoče preprečiti v zimskem času, da nam ne bodo nesle kokoši tenko- in mekolupinastih jaje, ako je v redu tudi oni del jajcevoda, v katerem se tvori jajčja lupina. Ako pa kaka kokoš kljub pravilnemu krmljenju nese ali začne nesti jajca s pretenko ali mehko lupino, potem je kokoš najbrže bolna v jajcevodu in nam navadno ne preostane drugega, kakor da jo zakoljemo. P.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denastvo. Na ljubljanski borzi so v zasebnem prometu plačevali zadnje dni tuje valute po naslednjih cenah: Avstrijski šiling 8.10—8.30, grški boni po 28.90—29.60 Din za 100, 1 angleški funt 229.20—230.80, špansko pezeto po 5.70, madjarski pengö po 8.50—8.60 Din. Promet v minulem tednu je na ljubljanski borzi znašal 4 milijone 555 tisoč dinarjev. — Uradni tečaji na borzi so notirali povprečno: 1 angleški funt 170.60, 1 ameriški dolar 34.10, 1 holandski guldinar 23.15, 1 nemška marka 13.80, 1 belgijski belga 8, švičarski frank 11.12, 1 italijanska lira 2.92, 1 francoski frank 2.26, 1 češka krona 1.43 Din.

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 27. nov. Prigon na ta sejem je bil znaten, kupčija srednje živahna. Prodajalci so pripeljali 9 konj, 9 bikov, 88 volov, 372 krav in 14 telet, skupaj 492 glav. Prodanih je bilo 217 glav. Cene so nekoliko nazadovale. Za 1 kg žive teže so dosegli: voli debeli 3—3.50, poldebeli 2—2.50, vprežni 2.50—3.25, biki za klanje 3—3.50, klavne krave debele 2—3.25, plemenske krave 2—2.25, krave za klobarsje 1.50—1.75, molzne krave 2.50—3,

breje krave 2.50—3, mlada živina 3—3.50, teleta 4—4.50 Din. — Mesne cene: volovsko meso I. 8—10, II. 6—8, meso bikov, krav in telic 4—6, telečje meso I. 10—12, II. 5—8, svinjina 8—14 Din.

g Živinski sejem v Ptuj 26. nov. Na dobro založenem sejmu je bila tudi kupčija živahna. Prignali so 215 konj, 23 bikov, 100 volov, 235 krav in telic, skupno 638 glav. Od teh so prodali 269 glav po naslednjih cenah za 1 kg žive teže: voli 2.75—3.50, biki 2.50—3.50, krave 1.75—3 Din, telice 2.75—3.75, konji 750—3300 Din eden.

CENE

g Žitno tržišče. Žitna kupčija je mrtva; ker je ponehal tudi izvoz, ni nikakega povpraševanja po blagu. Privilegirana izvozna družba kupuje še žito, toda šele za pomlad, ko bodo reke zopet plovne. Cene popuščajo in so zadnje dni znašale za pšenico v Vojvodini po 105—107.50 Din za 100 kg, za času primerno koruzo pa 60—60.50 Din, za umetno sušeno koruzo 65—65.50 Din in moko 190—200 Din. Cene otrobov so ostale neizpremenjene.

g Hmeljska kupčija. V Savinjski dolini je povpraševanje po hmelju popustilo, vendar se cene za boljše blago

držijo kakor doslej na višini 35—40 Din za kg. Zaloge so se precej skrčile in računajo, da je ostalo v prvi roki komaj še 1000 stotov letošnjega pridelka neprodanega. Ni torej nevarnosti, da bi ostalo kaj blaga brez kupca, ako je količjak dobro.

g Najvišje svetovne cene hmelja. V zadnjih tednih je dosegel najboljši hmelj v raznih državah po izvoru naslednje najvišje cene: Nemčija (Spalt) 98 Din, Češkoslovaška (Žatec) 84, Francija (alzaški) 47, Jugoslavija (savinjski) 42, Poljska (volinjski) 36, Belgija (Alost) 27 in Amerika (Oregon) 22 Din.

PRAVNI NA SVETI

Nevarno je kupovati od dolžnika. A. K. Pred par leti ste kupili posestvo. Prodajalec pa ima nekaj dolgov. Sedaj upniki vas tirjajo in se hočejo vknjižiti, češ, da ste preprosti kupili in da ste vedeli tedaj za prodajalčev dolg. Pretijo vam s tožbo. Kaj vam preti? — Verjetno vam pretijo s tako zvano izpodbojno tožbo. Ako je kupnina odgovarjala vrednosti in so bili z njo plačani vknjiženi in drugi dolgovi prodajalca, se vam ni treba bati izpodbojne tožbe. Drugače bi pa bilo, če bi bil dolžnik prodal posestvo z namenom, da oškoduje svoje upnike in če je bil ta dolžnikov namen kupcu znan. V tem primeru bi mogli upniki izpodbiti kupčijo s tožbo.

Težave snaha. P. T. K. Sin je prevzel od matere posestvo. Najprvo so se dogovorili doma, da ima sin-prevzemnik plačati sestram določen znesek kot delo. Pri notarju so napravili potem izročilno pogodbo, vendar so tam — da bi, bajé, plačali manj procentov — dote sestram podvojili. To pogodbo sta podpisala mati in sin. Vi ste se s tem sinom poročili, prinesli k hiši precejšnjo doto, zato je pa mož polovice posestva prepisal na Vas. Tekom zadnjih štirih let so se gospodarske razmere tako poslabšale, da niste mogli z možem izplačati sestram izgovorjenih dot, tako da Vam te pretijo s tožbo. Na posestvu je vknjižena na prvem mestu posojilnica za 25.000 Din in vse posestvo zdaj ni toliko vredno, da bi se z izkupiškomo posestva pokrili dolg v posojilnici in pa še neizplačane dote. Garali ste štiri leta, a dolg se ni nič zmanjšal. Ponudili ste svakinjam, da Vam povrnejo Vašo doto, ki ste jo prinesli k hiši, a Vi in mož jim za to prepusitate posestvo. Vendar ponudbe niso sprejele. Vprašate, kako bi se rešili iz te stiske in če ni morda Vaš mož dolžan plačati le doma izgovorjene dote, ne pa v pogodbi zapisane. — Če je

bila izročilna pogodba napravljena pri notarju in tam podpisana od strank, potem velja to, kar je zapisano v pogodbi in ne ona, kar so menda prej doma kar tako govorili. Niste Vi edina, ki imate take težave. Tako trpijo vsi, ki so prevzemali posestva v onih letih, ko so imeli pridelki še dobre cene. Mislimo, da sta Vi in Vaš mož kot kmeta zaščiteni, pa sta torej dolžna, da na svoje stare dolgove plačate letos le 6 odstotkov, ostanek pa v 11 letih, kakor to določa zakon o zaščiti kmeta. Če torej svojim upnikom plačate do 15. dec. 1934 na stare dolgove 6 odstotkov, Vas sploh ne morejo tožiti.

Pogrešan Amerikanec. A. O. P. Pred 10 leti je odšel v Ameriko brat, ki Vam je prej večkrat pisal, a od leta 1930 se ni več oglasil. Radi bi zvedeli ali je še živ ali ne. Vprašate, kam naj se obrnete. Svetujemo Vam, da se obrnete na izseljeniški komisariat v Ljubljani, ki Vam morda pove naslove sorojakov v tistem kraju, kjer je nazadnje živel Vaš brat. Morda bodo ti vedeli kaj povedati o njem. Če ni sorojakov v tistem kraju, upamo, da bo izseljeniški komisariat za Vas s pomočjo naših inozemskih zastopnikov (konzulatov) od amerikanških oblasti poizvedel, kaj da je z Vašim bratom.

Ali je porok, ki jamči obrtniku, zaščiten. J. Š. — Z bratom, ki je obrtnik, ste l. 1931 najeli posojilo. Podpisala sta menico in to brat kot dolžnik. Vi pa kot porok. Hranilnica trdi, da ne spadate pod zaščito kmeta, ker je glavni dolžnik obrtnik, porok pa kmet. Kaj pravi postava. — Brat, ki je obrtnik, ne spada pod zaščito in bo hranilnica lahko zahtevala od njega plačilo. Če bi pa tudi Vas poroka, ki ste kmet, tožila, se bo morala pri Vas uporabiti uredba o zaščiti kmeta, ker ste zaščiteni brez ozira na to, ali ste glavni dolžnik, solidarni dolžnik ali porok.

Orožje ni igrača! P. I. V. Prijatelju ste kazali svoj novi samokres. Prijatelj, nevešč orožja, je samokres tako nerodno prijel v roke, da se je ta sprožil. Krogla Vas je zadela v desno nogo. Morali ste k zdravniku, ki Vas je nemudoma napotil v bolnišnico, kjer ste srečno prestali operacijo, vendar ste zdaj za delo deloma nesposoben. Vprašate, če lahko zahtevate kaj odškodnine od prijatelja, ki Vas je ponesreči obstrelil. — Čeprav Vas prijatelj ni namenoma obstrelil, Vam je ipak dolžan povrniti vse zdravniške stroške, stroške zdravljenja v bolnišnici, v tem času izgubljen zaslužek in tudi bodoči zaslužek, ki ga zaradi telesne hibe ne boste mogli v celoti zaslužiti. Poleg tega je dolžan, da Vam plača primerno bolestinno. Velikanske so torej posledice majhne neoprevidnosti pri orožju! Naj bo prijatelj zadovoljen, če ga ne bodo doletele še posledice kazenskega postopanja pri sodišču.